

GUILLEM DE BELLESTAR: UN LLEGAT HISTÒRIC

Durant tot el període de la baixa edat mitjana (segles XII al XIV) podem dir que, llevat de casos excepcionals en alguns castells o palaus reials, els campanars i les seves funcions horàries estaven regulats única i exclusivament per l'autoritat i les necessitats de l'església. Ens situem al Vic del segle XIII i dins d'aquest ambient clerical a l'entorn de l'alou bisbal, podem trobar altra volta una peça més d'aquesta baula vigatana relacionada amb el rellotge de la catedral, l'únic existent al llarg de molts segles, malgrat ser –la ciutat de Vic- una vila medieval mig partida entre les dues jurisdiccions senyorials (la del compte i la del bisbe) en una situació de dualitat que es perllongaria fins a mitjans del segle XV.

Qui ens fa arribar la notícia d'un primer *horologium* o *aralotge* vigatà serà Josep Gudiol, el primer director i mantenidor del Museu Episcopal . A principis del segle XX, coincidint amb el desig anunciat de part de l'ajuntament de Vic, que hi havia la voluntat ferma de canviar la maquinària del rellotge de la plaça, mossèn Gudiol va publicar un treball d'investigació arxivística al setmanari *La Veu del Montserrat*. Un article pioner, amb base a les seves investigacions i recerca d'arxiu, sobre el Rellotge de la Catedral de Vic que va crear escola. I és que trobar-se en un document antic el testimoni d'un monjo que en temps tan reculats ofereix un curiós llegat, compensa l'esforç d'una recerca. “ Els rellotges al segle XIII formen part de l'edifici sagrat o església. Havia de servir (també els de sol) bé per necessitats litúrgiques, i així és de pensar que seria l'*aralogium* que a despeses seves feu el monjo de la Seu de Vich, Guillem de Bellestar mort en començar l'any 1283”

El llegat de Bellestar, posat a l'albir del relat versemblant, ha de passar forçosament pel sedàs arxivístic de la nota de Gudiol; aquí també ens movem també en territori de la certesa documental. “Vic a Idus de Janer de 1283 morí Guillem de Bellestar , sacerdot i monjo de la seu vigatana que va fer construir el rellotge a ses despeses “*De bonis suis fecit fieri Aralogium*” Tot sembla indicar que per la cita que se'n feia anualment el dia de la mort de Bellestar que es tractaria d'una obra de certa importància i no pas un rellotge de sol, arena o aigua De fet però no tocava les hores per si mateix sinó que necessitava l'ajuda de braços

Queda clar doncs, a partir del testimoni, que encara no havia arribat l'hora del mecanisme autònom que toca per la seva pròpia força, la cadència dels batalls. El giny de Bellestar, giravoltant pausadament dia rera dia i protegit per una caixa de fusta, de la pols i del bec o les urpes de les rapinyaires, disposava d'un sistema d'avisador que permetia al monjo campaner, gaudir d'una major autonomia entre hores, per a atendre a d'altres quefers domèstics o espirituals, alliberant-lo especialment del control perpetu que exigien els instruments anteriors, a partir d'aquests moments, en vies de substitució.

Bellestar, hauria dissenyat ell mateix l'enginy horari..l'*aralogium* de nou encuny ?, l'hauria adquirit i comprat a un monjo artesà ? tindria res a veure amb un disseny existent i enginyós de la documentada clepsidra avisador del segle X de Ripoll ? Hi ha més preguntes que respostes quant la documentació no ens ho aclareix. Sense cap més document que inclogui un dibuix o un gravat amb el testimoni de la procedència del model d'avisador no és possible fer un salt endavant. Però la relació institucional entre el cenobi benedictí ripollès i el Capítol de Vic, la proximitat de les comunicacions, la pertinença al mateix territori eclesiàstic, ens menen la conjuntura d'una més que possible relació entre aquests dos *despertadors* o avisadors: el del document *Rivipullensis* i l'*aralogium* del monjo major de la Catedral de Vic. La ciutat agrai a Bellestar aquest gest de generositat i d'avenç tecnològic dedicant-li cada any una missa en la seva memòria. "*Deo gratias*".

Miquel S. Cañellas

*(publicat a EL 9 NOU : 26 –XI-2018)